„Роз, който падне
в бой за свобода,
той не умира...“
Христо Ботев

"САМО ОНЗИ, КОЙТО Е СВОБОДЕН,
САМО ТОЙ МОЖЕ ДА СЕ НАРЕЧЕ
ЧОВЕК В ПЪЛНИЯ СМИСЪЛ
НА ДУМАТА"
– ХРИСТО БОТЕВ

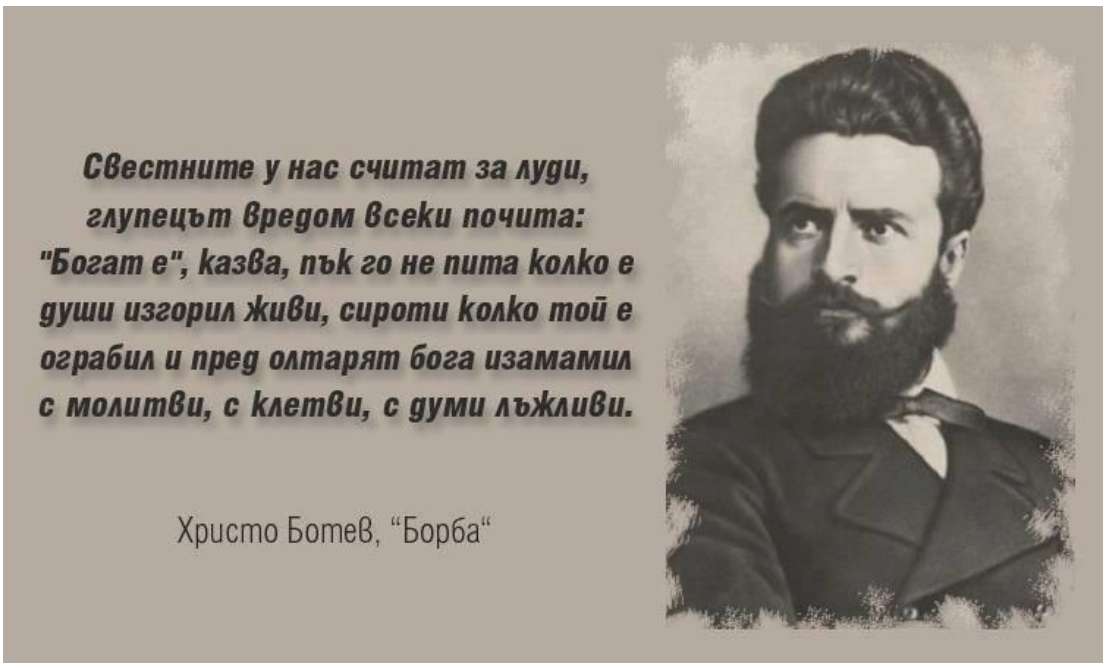
Свестните у нас считат за луди,
глупецът вредом всеки почита:
"Богат е", казва, пък го не пита колко е
души изгорил живи, сироти колко той е
ограбил и пред олтарят бога изамамил
с молитви, с клетви, с думи лъжливи.
Христо Ботев, "Борба"

Христо Ботев е роден на 6 януари 1848 г. в гр. Калофер в семейството на учителя, съставител и преводач на учебници, книжовник и обществен деец, даскал Ботьо Петков и Иванка Ботева.

Учи в Карлово и Калофер, а през 1863 г. заминава за Одеса, където постъпва в Одеската гимназия. Ботев прекарва дълго време в различни библиотеки, най-вече в Българската библиотека „Юрий Венелин“, която се помещава в дома на Тошков, като чете главно руски автори и е особено впечатлен от Николай Чернишевски и Иван Тургенев. Запознава се с филолога Виктор Григорович, на когото помага с руски преводи на български народни песни. През 1865 г. е изключен за свободолюбивите си идеи. Стипендията му е прекратена, като получава еднократна сума, с която да се прибере в България. Въпреки това той остава в Одеса, издържайки се, като дава частни уроци, и поддържа близки контакти с полската общност в града. Със съдействието на Григорович, вече ръководител на катедрата по славянски филологии, Ботев дори се записва като „волнослушател“ в Историко-филологическия факултет на Императорския новорусийски университет.

През 1866 г. Христо Ботев е назначен за учител в Задунаево, българско село в руската част на Южна Бесарабия, където пристига през септември. Той прекарва там няколко месеца, но в началото на 1867 г. се прибира, тъй като баща му е тежко болен. След пристигането си в Калофер, Ботев замества болния си баща, като поема част от часовете му в училището.

По това време на 15 април, във вестник „Гайда“, издаван от Петко Славейков в Цариград, за пръв път е публикувано стихотворение на Христо Ботев – „Майце си“.

През лятото на 1867 г. Ботьо Петков успява да издейства възстановяването на стипендията на Христо, така че той да довърши образованието си. Бащата му го изпраща отново за Одеса. Без да извести семейството си, Христо Ботев се отклонява от пътя и през септември 1867 г. пристига в Румъния.

В румънския град Гюргево скоро се свързва с българските хъшове. Работи в печатницата на Д. Паничков (1868), прави първите си литературни опити, превежда, участва в театрални представления, сътрудничи на в. "Гайда" и "Дунавска зора". По-късно е учител в Александрия и Исмаил (1869), редактор на в. "Дума на българските емигранти" (Браила, 1871). През 1872 г. се установява в Букурещ, където заедно с Любен Каравелов е редактор на в. "Свобода" и "Независимост". Издава сатиричния вестник "Будилник" (1873). След смъртта на Левски

(1873) отношенията му с Каравелов, който се отдръпва от революционните идеи, секват, а Ботев оглавява революционната емиграция и списва нейния орган – в. "Знаме" (1874-1875).

И след напускането на БРЦК Христо Ботев продължава да поддържа контакти с някои революционни дейци като Стефан Стамболов и Стоян Заимов. Междувременно БРЦК не успява да осъществи плановете си за прехвърляне на чети в България и през есента на 1875 г. дейността му замира. Към края на годината в Гюргево е създадена нова група, Гюргевски революционен комитет, включваща Стамболов и Заимов, която се заема с подготовката на бъдещото Априлско въстание.

Плановете на Гюргевския комитет за въстание предвиждат активна работа във вътрешността на България, която е разделена на четири революционни окръга, и организирането в Румъния на няколко чети, които да преминат границата и да подпомогнат въстаниците. От началото на 1876 г. дейци на комитета активно подготвят тези чети, набирайки хора, пари и оръжие. През април става ясно, че Панайот Хитов няма да оглави четата, предвидена за Врачанския окръг. Врачанските апостоли Никола Обретенов и Георги Апостолов се срещат с Ботев и той им предлага сам да оглави четата. Тази среща става ден, след като на 13 април се ражда дъщерята на Христо Ботев и Венета – Иванка.

На 20 април 1876 г. Ботев заминава за Кишинев и Одеса, за да търси доброволци за четата, както и да получи известни парични дарения. На 1 май 1876 г. въстанието в Копривщица е започнало и апостолите във Врачанско искат четата да замине за България по-рано от планираната дата 11 май 1876 г. – на 5 май 1876 г., но това не се осъществява, тъй като не е набавено всичко необходимо за дейността на четата.

Планът за самото преминаване предвижда отвличането на параход, което да предизвика значителен международен отзвук. Участниците в четата са разпръснати в различни дунавски градове, за да не привличат внимание. Самият Ботев пристига от Букурещ в Гюргево на 13 май 1876 г., а на 16 май 1876 г. се качва заедно с част от четата на австроунгарския кораб „Радецки“.

Корабът пътува нагоре по течението на Дунав, спирайки на няколко румънски пристанища, където се качват участници в четата. По обяд на същия ден българският войвода принуждава капитана Дагоберт Енглендер да спре на десния бряг на реката край Козлодуй, където четниците слизат на българска земя. Четата не среща подкрепата на местното население, води тежки сражения в Балкана, в едно от които Ботев е убит на 02. 06. 1876 г.

Като национален революционер Христо Ботев се явява продължител на делото на Георги Раковски и Васил Левски. Единственото средство за разрешаване на националния въпрос той вижда в революцията. Ботев ратува и за балканска федерация като средство, което би съдействало за разрешаване на националния въпрос на Балканите. Интернационалист по убеждения, Ботев защитава правото на българския народ за самоосъзнаване и самоуправление. Обявява се против експлоатацията на по-слабите в социално отношение от страна на по-силните. Познава лично редица руски революционери от неговото време, чете Хърбърт Спенсър, Чарлз Дарвин, Карл Маркс, Михаил Бакунин и др. Ботев е енергичен защитник на Парижката комуна през пролетта на 1871 г.

Поет, публицист, журналист, преводач, литературен критик, революционер и мислител, Христо Ботев се превръща в икона за българите, в национален символ. Независимо от това, че е автор едва на 20 стихотворения, поезията му дава облика на българската литература и до днес, а цялото му творческо наследство предлага една радикална версия на българското национално мислене и философия.

БРЦК: Христо Ботев, Никола Славков и Иван Драсов в Румъния, 1875г.

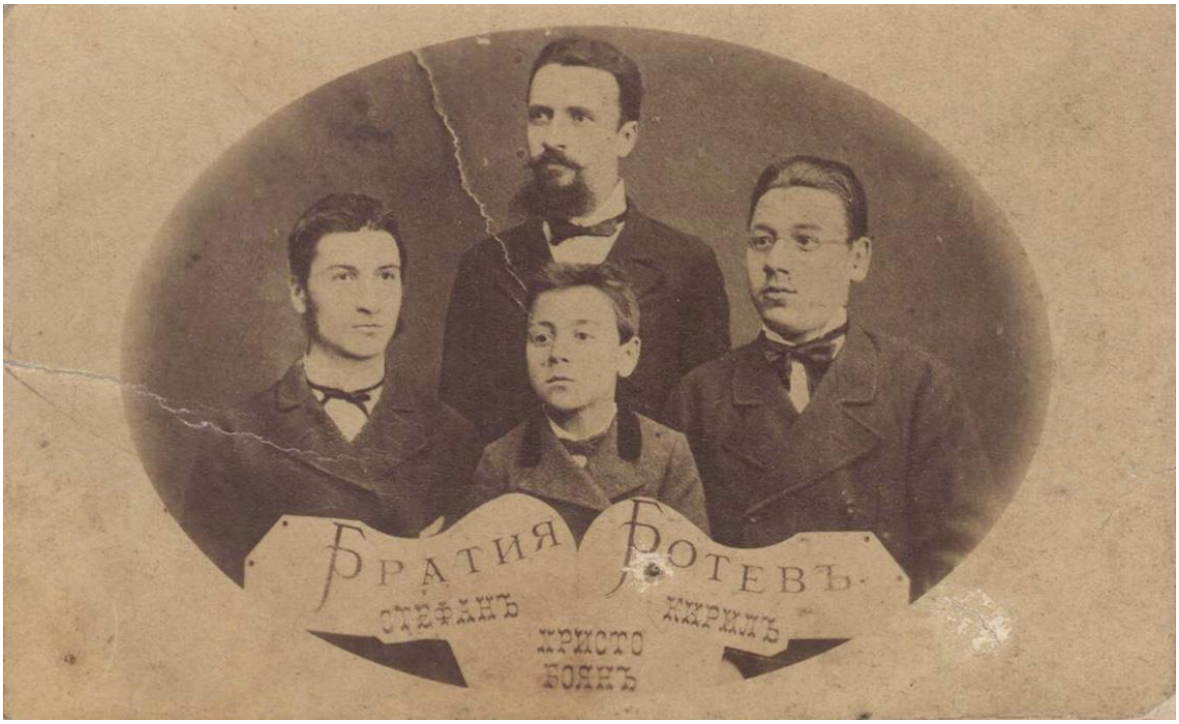

Христо Ботев с братята си Стефан, Кирил и Боян (отляво надясно), 1876 г.

Източници: https://bg.wikipedia.org

http://liternet.bg

http://starotarnovo.ucoz.com

Материала подготвиха: Генка Атанасова и Десислава Бейска
Провери и редактира: Диляна Гаджева